

[Undervisningsministeren.]

ikke kan være tvivl om, at det praktiske liv vil gribe regulerende ind overfor tendens til overproduktion indenfor bestemte grupper — således som det hidtil har været tilfældet.

Iøvrigt er lovforslaget, både af partiernes ordførere under behandlingen i det høje folketinges forrige samling, af pressen og af offentligheden, blevet modtaget med så megen interesse og velvilje, at jeg ikke føler det påkrævet at gentage, hvad jeg ved lovforslagets fremsættelse i forrige samling anførte til støtte for det. Jeg skal indskrænke mig til kort at redegøre for, på hvilke punkter det lovforslag, jeg her fremsætter, afviger fra det oprindelige.

Den væsentligste ændring er, at det oprindelige lovforslags § 1, der indeholdt en tilkendegivelse af, at uddannelsesfondens indtægter ville blive tilvejebragt i første række ved det samtidig af finansministeren fremsatte lovforslag om ændring af lov om afgift af arv og gave, er omarbejdet, idet det må anses for uhensigtsmæssigt i loven om „Ungdommens uddannelsesfond“ udtømmende at angive, ad hvilke veje fonden agtes finansieret. Vedrørende finansieringen henviser jeg til det i dag af den højtærede finansminister fremsatte lovforslag. Når dette ikke udtrykkeligt nævnes i det lovforslag, jeg her fremsætter, skyldes det bl. a. den mulighed, at bidrag til dækning af fondens udgifter også kan fremkomme fra andre indtægtsgivende lovforslag; under alle omstændigheder er det regeringens agt at stille forslag om tilvejebringelse af øgede statsindtægter i et omfang, der samlet svarer til udgifterne ved loven om uddannelsesfondens.

Derimod vil det være naturligt, at det fremdeles angives i denne lov, at det restbeløb af tipstjenestens årlige overskud, som ved tipsloven er bestemt til inddragelse i en studiefond, indgår i „Ungdommens uddannelsesfond“s indtægter. Det bør også finde udtryk i loven, at det til den eksisterende uddannelsesfond i henhold til tipslovgivningen tidligere overførte, men endnu ikke forbrugte beløb indgår i fondens indtægter. Det drejer sig om et beløb på ca. 8 mill. kr., mens det restbeløb af tipsindtægterne, som ifølge tipsloven skal overføres til studiefonden, er meget varierende;

i de første finansår efter lovens vedtagelse var det millionbeløb, derefter gik kurven brat nedad til 0 i finansåret 1952—1953, men er nu atter opadgående; således var indtægten i forrige finansår omkring 640 000 kr.

Uddannelsesfondens bør efter sin karakter opføres på de årlige bevillingslove i lighed med en række andre fonds.

Den ændrede paragraf om fondens indtægter udgør det foreliggende forslags § 2, medens den hidtidige § 2 — „formålsparagraffen“ — er opført som § 1 i nærværende forslag i en mere sammentrængt formulering; ændringerne i denne paragraf er dog rent redaktionelle.

§ 3 om fondens bestyrelse og administration er omarbejdet, således at ikke blot fondens bestyrelse, hvis sammensætning er uændret i forhold til det oprindelige forslag, omhandles i bestemmelsen, men også de øvrige administrative organer, som vil blive nødvendige, for at loven kan komme til at virke efter sin hensigt.

Da fonden nu foreslås opført som statsfond, vil den særlige revisionsbestemmelse i det oprindelige forslags § 4 kunne udgå.

Endelig er der tilføjet en bestemmelse om, at loven skal forelægges folketinget til revision senest i folketingsåret 1960—1961.

Jeg henviser iøvrigt til bemærkningerne til lovforslaget. Hermed anbefaler jeg det til velvillig behandling i det høje ting.

Formanden: Ligeledes udenfor dagsordenen har det ærede medlem fru Ragnhild Andersen ordet for som ordfører for forslagsstillerne at fremsætte et anmeldt lovforslag.

Ordføreren for forslagsstillerne (Ragnhild Andersen): På den kommunistiske folketingsgruppes vegne skal jeg fremsætte *forslag til lov om ændringer i lov om offentlig forsorg om forhøjelse af indtægtsgrænserne ved underholds- og enkebørnsbidrags udbetaling af det offentlige til enlige mødre, enker, enkemænd m. v. til sygekassegrænserne.*

Når mit parti fremsætter dette forslag, er selve forslaget ikke nyt, ejheller de synspunkter, mit parti har nedlagt deri. Ved den seneste behandling af spørgsmålet om normalbidrags udbetaling til enlige mødre og om indtægtsgrænserne herfor — denne behandling foregik i det høje ting i marts

[Ragnhild Andersen.]

1953 — fremsatte mit parti forslag indeholdende de samme synspunkter og de samme ændringer, som vi foreslår i dag, og vi havde allerede da tidligere fremsat de samme ændringsforslag.

Når vi altså vender tilbage til dette forslag, kommer med det igen og igen, skyldes det den simple kendsgerning, at der i mellemtiden ikke er sket nogen som helst forbedring eller ændring, der har rettet ved det forhold, at det store flertal af enlige mødre og enker i vort land slet ikke får den støtte og hjælp, som de har behov for. Det er en kendsgerning, at samfundet i allerhøjeste grad overlader til disse mødre alene at føre en meget vanskelig, en ofte fortvivlet og i nogle tilfælde endda håbløs kamp for at skabe et hjem for deres børn, som rummer tryghed og glæde, og hvor savnet af faderen — for det er jo i reglen mødrene, der bliver alene — ikke føles for tungt og ikke sætter sit præg på børnene. I mange tilfælde er som nævnt mødrenes kamp håbløs, fordi økonomien er for ringe, fordi det alene beror på hende selv at klare alle vanskelighederne.

Det er tillige en kendsgerning, at da der sidst, nemlig i foråret, blev ændret ved den lovgivning, som fastsætter reglerne for, hvornår det offentlige vil udbetale bidraget til moderen, var der tale om en forringelse, idet indtægtsgrænserne ved den lejlighed blev sat ned fra 6 210 kr. til 6 090 kr. i København, fra 5 470 kr. til 5 370 kr. i kommunegruppe II, altså i købstæderne, og fra 4 590 kr. til 4 500 kr. i kommunegruppe III.

Ved denne lejlighed rettede jeg på mit partis vegne det spørgsmål til socialministeren, om han fandt denne faktiske forringelse for de enlige mødre forsvarlig, hvortil ministeren svarede, at han havde sin opmærksomhed henvendt på spørgsmålet. Siden da er gået mange måneder, og der er fra regeringens hånd ikke kommet noget forslag om ændringer eller forbedringer for de enlige mødre. Det er ganske vist i lighed med i fjor foreslået, at den ydelse på 100 kr., regeringens anbefaler at udbetale som eengangshjælp til enlige rentemodtagere, også kan udbetales til de mødre, hvis indtægter befinder sig under indtægts-

grænserne — jeg har allerede nævnt, hvor lave disse indtægtsgrænser er i de tre kommunegrupper — og denne hjælp er naturligvis en håndsrekning, men kun til en lille del af mødrene. Det skal være sagt, at det er til de dårligst stillede, men det er dog kun til en begrænset del af mødrene, og det er lige så rigtigt, at der er masser af kvinder, hvis indtægter ligger over de nævnte, som jo i hovedstaden kun er 6 090 kr., der har krav på samfundets støtte og hjælp. Når jeg tillader mig at sige krav på, vil jeg gerne henvise til, at de sorger, kvaler og store økonomiske bryderier, enkerne og de enlige mødre må slås med, ikke alene rammer kvinderne selv, men i allerhøjeste grad går ud over børnene. Alle erfaringer fra det levende liv viser og fortæller om, at mere end nogen anden kategori af forsørgere i vort land har de enlige mødre og enkerne behov for hjælp til børnene, til børnenes uddannelse, til mødrenes egen uddannelse, til bedre boligforhold, i det hele taget til at leve et tryggere og bedre liv.

Når mit parti møder med denne opfattelse, skal man ikke i det høje ting tro, at det er nogen tilfældighed. Selvom spørgsmålet her faktisk har vakt så ringe interesse og forståelse, som tilfældet er, må det siges, at mit parti i denne henseende er enigt med størstedelen af befolkningen. Gang på gang kan man læse i landets aviser om sørgelige begivenheder, som har ramt disse hjem, og det hænder da også, at et hjertesuk over den manglende lovgivning på disse områder finder vej til avisernes spalter. Det hænder, at der bliver sagt, at det ikke var mødrenes egen skyld, at det gik, som det gik, men at vi bør have en lovgivning, der er betydeligt mere imødekommende overfor disse vanskelig stillede kvinder. Læger, socialhjælpere, sociale udvalg og ikke mindst mødrehjælpen kan tale med om både fattigdom og nød, om vanskeligheder med børnene, om sygelige børn, nervøse børn, om dårlige boligforhold for disse mange familier.

Vort forslag i dag er ikke udtryk for, at vi mener, alle spørgsmål er løst, når det bliver gennemført. Nej, når det første spørgsmål er løst om indtægtsgrænserne, må man ganske umiddelbart tage fat på endnu en lang række forbedringer, som de enlige mødre trænger til. Men når vi endnu

[Ragnhild Andersen.]

en gang har foreslået indtægtsgrænserne forhøjet, nemlig til sygekassegrænserne, så ved vi, at det er et af de meget store ønsker hos de enlige mødre og hos alle ansvarlige instanser indenfor den sociale forsyning, som kender mødrenes kår og vanskeligheder. Vi foreslår, således som det enstemmigt blev vedtaget på Kvindeligt Arbejderforbunds kongres i september — et stort forbund af arbejderkvinder, der tæller 40 000 medlemmer — at hæve indtægtsgrænserne til sygekassegrænserne eller det, man kalder grænserne for ubemidlet i folkeforsikringslovens forstand. Disse grænser, der reguleres en gang om året, er for tiden 11 700 kr. i hovedstaden, 10 900 kr. i kommune-gruppe II og 9 700 kr. i kommune-gruppe III. Vort ændringsforslag til § 194 går således ud på, at indtægtsgrænserne for alle enlige forsørgere hæves til sygekassegrænserne. Det skulle muliggøre, at langt det store flertal af enlige mødre, enker og enkemænd fik mulighed for at få bidraget udlagt af det offentlige.

Vore ændringer til lov om offentlig forsyning §§ 183, 186 og 188 går ud på, at man i loven sletter bestemmelsen om, at hvis barnet selv har en indtægt, hvoraf dets forsvarelige underhold kan dækkes, må moderen eller faderen ikke få bidrag til barnet, og at man i stedet siger, at dersom barnet har indtægt, skal denne lægges til moderens eller den enlige forsørgers indtægt, således at indtægtsgrænserne bliver de foreslåede sygekassegrænser.

Når vi har stillet ændringsforslag til disse tre lovparagraffer, skyldes det, at bestemmelserne i §§ 183, 186 og 188 om barnets forsvarelige underhold fortolkes på den måde, at hvis et barn har en indtægt så stor som faderbidraget og moderbidraget tilsammen, er det ganske underordnet, hvilken indtægt forældrene har, for så kan der ikke udbetales bidrag til børnene. Det levende liv har afsløret tilfælde, hvor f. eks. en invalide-remodtager skulle have bidrag til sit barn, men bliver forhindret i at få det, uanset hendes meget ringe indtægt, fordi barnet tjener i lære så meget som faderens og moderens bidrag er tilsammen. Vi har også tidligere stillet dette ændringsforslag.

Der kunne som sagt i forbindelse med spørgsmålet om de enlige mødres vanskeligheder og samfundets pligt til at hjælpe dem være god grund til at rejse adskillige andre spørgsmål og også at stille adskilligt flere ændringsforslag til forsorgsloven. Det har mit parti ikke gjort ved denne lejlighed. Vi anser de to foreslåede ændringer for meget væsentlige og har derfor i forventning om at nå et resultat på disse områder ladet os nøje med at foreslå de nævnte bestemmelser ændret til gavn for enkerne og de enlige mødre. Skulle det imidlertid vise sig, at man fra anden side er parat til mere vidtrækkende ændringer til gavn for de enlige mødre, som så ubetinget er samfundets stedbørn, så er vi mere end villige til at gå ind på sådanne forslag, mere end villige, og vi forventer, at den højtærede socialminister stadig har sin opmærksomhed henvendt på, at der udover indtægtsgrænserne er en lang række andre spørgsmål, som de enlige mødre må have løst.

Med disse bemærkninger opfordrer jeg det høje ting til at give lovforslaget en både hurtig og velvillig behandling.

Formanden: Eksemplarer af de nu fremsatte lovforslag vil blive omdelt.

Udenfor dagsordenen giver jeg endvidere ordet til den ærede ordfører for udvalget til valgs prøvelse, for at hun kan gøre indstilling.

Ordføreren for udvalget til valgs prøvelse (Edel Savnte): Efter at det ærede medlem hr. Alsing Andersen har fået orlov fra den 1. d. m., har overassistent Rudy Schrøder meddelt, at han er villig til at indtræde som midlertidigt medlem. Udvalget har gennemgået stedfortræderlisten og de øvrige oplysninger og indstiller enstemmigt, at Rudy Schrøder anerkendes som midlertidigt medlem af folketinget.

Hermed sluttede forhandlingen.

Udvalgets indstilling om godkendelse af Rudy Schrøder som midlertidigt medlem af folketinget

vedtoges enstemmigt med 126 stemmer.

Den første sag på dagsordenen var:

Spørgsmål til ministrene.

Af *Anker Lau* til finansministeren.

Vil finansministeren søge udvirket, at der foretages ændringer i det lovmæssige grundlag for den højesteretsdom, der fornylig fastslog, at rejseomkostninger til fremme af et nyt eksportfremstød er etableringsudgifter og ikke driftsomkostninger, der kan fratrækkes i skatteopgørelsen?

Anker Lau: Der er fornylig afsagt en højesteretsdom, som har vakt nogen uro i erhvervskredse i almindelighed og i eksportkredse i særdeleshed. Det drejer sig om en virksomhed, som i pagt med alle vore ønsker og mål var gået ind for at prøve på at skabe et nyt marked for egne og andres produkter i Canada og USA. En rejse med dette formål blev foretaget, den kostede små 10 000 kr., og ingen har bestridt disse udgifters berettigelse til dette nyttige formåls opnåelse; men skattevæsenet ville ikke anerkende beløbet som en driftsomkostning og hævdede, at når der her var tale om et nyt fremstød, altså noget i retning af en udvidelse, måtte udgiften betragtes som en anlægsudgift. Skattevæsenet fik heri medhold både ved landsret og ved Højesteret.

Ingen vil kritisere disse domme, der naturligvis er afsagt på grundlag af gældende lov og traditionel fortolkning. En højesteretsdom står imidlertid fast og kan ikke undgå at få konsekvenser for alle dem, der herefter skal overveje, om de vil indlade sig på det risikable at foretage et nyt eksportfremstød. Hvis der derfor skal gøres noget for at ændre dette uheldige forhold, må det være finansministeren, der tager initiativet dertil, og det er derfor, jeg stiller spørgsmålet her i dag.

Vi sætter jo nu ikke mindst på grund af de særlige valutaforhold for øjeblikket alle sejl til for at støtte og fremhjelpe den størst mulige eksport; det er ikke mange dage siden, vi vedtog en betydelig forøgelse af eksportkreditterne; men på det skattemæssige område møder vi altså stadig forhold, der i høj grad virker i modsat retning. Skatternes højde er naturligvis i sig selv ikke ligefrem noget, der opfordrer til risiko-

betonet indsats, det er nu en sag for sig; men her er tale om et forhold, hvor selve forudsætningen for i praksis at øge eksporten, salgsarbejdet i marken, rammes af en lovfertolkning, som efter min mening ikke hører hjemme i den nuværende situation i alt fald. Her skal man faktisk betale skat af de udgifter, man har for at fremme landets eksportinteresser. Man straffer her et nyt initiativ, som man iøvrigt tit nok påkalder. Her kaldes jo ikke blot på de store gamle selskabers indsats, som har råd til det, her kaldes på alle kræfter, også nye og unge kræfter, og når dette er tilfældet, synes jeg ikke man bør fortsætte med den inkonsekvens, som de bestemmelser, der her er anvendt, er udtryk for.

Jeg er velkendt med den højtærede ministers interesse for eksportvirksomheden, og jeg håber derfor på et imødekommande svar på spørgsmålet, om den højtærede finansminister vil søge udvirket, at der foretages ændringer i det lovmæssige grundlag for den højesteretsdom, der fornylig fastslog, at rejseomkostninger til fremme af et nyt eksportfremstød er anlægsudgifter og ikke driftsomkostninger, der kan fratrækkes i skatteopgørelsen.

Finansministeren (Kampmann): Spørgsmålet om gennem en ændring af skattelovgivningen at støtte eksportbestræbelser blev drøftet i udvalget under valutaforhandlingerne i september måned, bl. a. på foranledning af det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard. Problemet har iøvrigt også været drøftet tidligere; første gang jeg deltog i sådanne drøftelser, var i det såkaldte dollareksportudvalg, der var nedsat i 1949. På foranledning af drøftelserne i udvalget i september har vi nu igangsat undersøgelser og overvejelser om, hvorvidt der kan ske en ændring i lovgivningen. Det er nu ikke så ganske let at foretage en sådan ændring, for hvis der nu ikke kommer nogen indtægt som resultat af disse bestræbelser, skal man så tillade, at udgifterne fradrages i andre indtægter? Derfor kunne det spørgsmål rejses, om man i stedet for eventuelt skulle give lov at afskrive sådanne udgifter over en årrække. Men vi støder også på andre vanskeligheder. Man kan spørge, om det er rimeligt at støtte eksporten, men f. eks. ikke støtte produktion her i landet, der

[Finansministeren.]

sparer import. Der kunne være lige så god grund til at støtte sådanne bestræbelser, der også sparer fremmed valuta. Der er altså mange problemer i denne sag, og jeg tør ikke love — hvis det ærede medlem havde tænkt sig dette — at vi ved den kommende ligningslov kan løse problemet. Derimod kunne jeg tænke mig, at vi i forbindelse med drøftelser af skattereformen kan komme ind på nye regler, der kan hjælpe på dette område.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Fibiger* til forsvarsministeren.

Hvad er grunden til, at man ikke anvender de mange ubenyttede bygninger i Hanstholm til militære formål?

Fibiger: Da tyskerne var her i landet, blev der ved Hanstholm opført adskillige store bygninger i forbindelse med de fæstningsanlæg, de anlagde dér, og der blev anvendt mange millioner, ja, vist op til 100 mill. kr. dertil — alene til bygninger over 20 mill. kr. Disse bygninger, har stadig ikke kunnet anvendes til noget, og det forekommer mig og befolkningen deroppe, at der er noget urimeligt i, at bygningerne står og forfalder, og at man ikke finder anvendelse for dem, bl. a. — som jeg tidligere har været inde på — til militære formål; de er dog bygget til det. Foruden de underjordiske bunkers, hvor der er plads til uhyre mange mennesker nede i bombesikre rum, er der også en række grundmurede bygninger. Der er først og fremmest en sygehusbygning, der har plads til 200—300 patienter, og som vil kunne bruges til kaserne for 300—500 mand. Der er køkken og markettenderbygning, som dengang var indrettet til at levere mad til 10 000—13 000 mand daglig, og hvor køkkenet på en gang var i stand til at bispise 1 000—1 200 mand ad gangen. Der er en stor forsamlingsbygning, hvis sal har 1 200—1 400 siddepladser, og hvor der er scene, omklædningsrum, filmsoperatørrum, restaurationslokaler, køkken m. v. Der er en grundmuret garage- og værkstedsbygning, der er store underjordiske magasin- og maskinrum, og der er et stort antal bombesikre rum med plads til flere tusinde

mennesker. Endvidere gør jeg opmærksom på, at der i nærheden er store ubebyggede arealer egnet til øvelsespladser.

Det er klart, at bygningerne har lidt under at stå tomme i al den tid, men jeg vil dog mene, de må kunne anvendes, og at det ikke vil koste forholdsmæssigt meget at gøre dem i stand. Det forekommer mig, at de f. eks. må kunne bruges til rekrutuddannelse, netop da man har så store øvelsespladser deromkring, i modsætning til at man nu tit ser udmærkede landbrugsarealer blive beslaglagt til øvelsespladser o. lign.

Derfor har jeg stillet dette spørgsmål — jeg har forøvrigt rejst det tidligere — om der ikke kan findes anvendelse for disse bygninger, så at de ikke skal gå helt til grunde. I en tid, hvor de økonomiske forhold er ret anspændt, og hvor man alligevel må afholde forskellige anlægsudgifter til militæret, forekommer det mig og mange med mig, hele befolkningen deroppe, at det er helt urimeligt, at disse bygninger ikke tages i anvendelse. Forskellige har været oppe at se på, om man kunne finde anvendelse for bygningerne, men man er stadigvæk blevet afvist. Fra hjemmeværnet er der således rettet anmodning om tilladelse til at anvende en del af bygningerne, og efter hvad jeg har fået oplyst, vil de for 28 000 kr. kunne istandsættes, så hjemmeværnet vil kunne anvende dem, f. eks. til brug i weekenden.

Derfor stiller jeg nu her i tinget det spørgsmål til den højtærede forsvarsminister, om det ikke var muligt, selvom der nu er gået nogle år, at man kunne tage spørgsmålet op — ikke til overvejelse, men til hurtig handling — om at få disse bygninger anvendt på en god og hensigtsmæssig måde.

Forsvarsministeren (Rasmus Hansen): Jeg kan i høj grad forstå den interesse, det ærede medlem lægger for dagen vedrørende de bygninger, som blev opført ved Hanstholm under den tyske besættelse af Danmark. Også jeg har, før jeg anden gang blev forsvarsminister, interesseret mig meget stærkt for den hensigtsmæssige anvendelse af disse bygninger og udfoldet bestræbelser for at finde en rimelig ordening. Det lykkedes mig ikke dengang at trænge igennem med

[Forsvarsministeren.]

mine synspunkter, og de oplysninger, jeg har nu vedrørende bygningerne ved Hanstholm, er mangelfulde. Det hænger sammen med, at ikke alle de bygninger, som under besættelsen blev opført af tyskerne, sorterer under forsvarsministeriet. Det ærede medlem stiller derfor sit spørgsmål til mig udfra en delvis forkert forudsætning, den forudsætning nemlig, at samtlige de bygninger, der blev opført af tyskerne i besættelsestiden, sorterer under forsvarsministeriet. Det gør de ikke, og jeg har en formodning om, at nogle af de bygninger, som ikke sorterer under forsvarsministeriet, netop er blandt dem, som befolkningen deroppe har opmærksomheden henvendt på.

Ifølge de for forsvarsministeriet foreliggende oplysninger findes der endnu ude ved Hanstholm ca. 11 bygninger af forskellig art samt en række bunkersanlæg opført af tyskerne. Af de nævnte bygninger sorterer 2 under vandbygningsvæsenet, 1 finder anvendelse til vandrehjem, og 1 er udlejet til en vogmand på stedet; resten har gennem lang tid været anvendt af søværnet som depot o. lign. for forskelligt materiel, som man af mangel på depotplads ikke hidtil har kunnet skaffe plads til andetsteds, og denne anvendelse vil formentlig fortsætte endnu et stykke tid fremover. Endelig står 2 bygninger ubenyttede hen; den ene er kun af ringe størrelse, medens den anden er det af det ærede medlem hr. Fibiger omtalte tidligere tyske infirmeri, og den er ret rummelig. Forsvarsministeriet har tidligere været inde på at anvende denne bygning til brug for hjemmeværnet, således som det også blev nævnt af det ærede medlem, men selv en nødtørftig istandsættelse til dette formål ville være ret bekostelig, og ministeriet har derfor på grund af de besparelser, der for tiden må gennemføres, stillet sagen i bero indtil videre.

De ret store bunkersanlæg, som er bygget ved Hanstholm, anvendes af forsvarsministeriet til oplægning af ammunition, sprængstof o. lign. For bygningerne gælder i al almindelighed, at de er spredt over et stort område og for de flestes vedkommende ifølge en militær betragtning ikke i deres anlæg er egnet til indkvartering af personel, hvorfor en eventuel anvendelse til dette formål ville koste meget betydelige summer.

Endvidere vil en forlægning af befalingsmandspersonel til Hanstholm rejse en række spørgsmål, bl. a. om boliger, som formentlig ikke vil kunne klares uden statens mellemkomst. Jeg ved, at om en række af disse forhold har det ærede medlem allerede ved tidligere lejlighed modtaget underretning fra forsvarsministeriet.

Må jeg til slut iøvrigt sige, at kan de dispositioner, som jeg her har omtalt, på hensigtsmæssig måde suppleres, er jeg, i det omfang som forsvarsministeriet måtte have indflydelse derpå, villig til at medvirke til en nyordning, der for tiden måtte være mulig og mest hensigtsmæssig. Jeg har derfor, efter at det ærede medlem har stillet sit spørgsmål, haft under overvejelse ved personlig besigtigelse af forholdene at undersøge, hvad der eventuelt måtte være mulighed for at foretage.

Fibiger: Jeg takker den højtærede forsvarsminister, fordi han vil rejse op til Hanstholm og se på forholdene, og jeg ville egentlig gerne, om den højtærede finansminister også ville se på dem. Jeg ved godt, at disse bygninger ikke alle sorterer under forsvarsministeriet; men så sorterer de under et andet ministerium, formodentlig finansministeriet, og befolkningen kan ikke forstå, at fordi bygningerne ikke alle henhører under forsvarsministeriet, kan sagen ikke bringes i orden. Man må dog fra de vedkommende ministeriers side kunne tale med hinanden om sagen, så at man ikke behøver lange skrivelser; de bor dog hinanden så nær. Jeg ved, at nogle af bygningerne har sorteret under finansministeriet, men det er vist afviklet nu, så at man, når man spørger i finansministeriet, får det svar, at det har de ikke mere noget at gøre med. Hvis mit spørgsmål kunne føre til, at man opnår anvendelse for bygningerne — forøvrigt har det ærede medlem hr. Damsgaard ved anden lejlighed rejst dette spørgsmål i finansudvalget — indenfor et kortere — ja, jeg vil ikke sige åremål, men jeg kan måske bruge udtrykket ugemål — vil jeg være tilfreds med det svar, jeg har fået.

Det, jeg først havde tænkt på, var, at disse bygninger, som er opført til militære formål, kunne bruges til rekrutuddannelse. Selvom jeg godt ved, at tyskerne anlagde dem med henblik på forsvaret overfor eng-

[Fibiger.]

lænderne, har det jo ingen betydning med hensyn til uddannelsen. Jeg synes, man skulle tage denne sag under meget alvorlig overvejelse, sådan som de økonomiske forhold er i øjeblikket. Hvad angår hjemmevernet, er de 28 000 kr., som den foreslåede istandsættelse vil andrage, et så ringe beløb, at man må kunne vente, at staten under hensyn til det frivillige arbejde, hjemmevernet udfører, vil ofre dette ringe beløb, for at hjemmevernet kan få tålelige forhold.

Forsvarsministeren (*Rasmus Hansen*): Jeg bemærkede med interesse den flothed, som det ærede medlem gav udtryk for; jeg håber, den vil holde sig til den dag, regningen præsenteres og skal betales.

Må jeg så iøvrigt sige, at jeg med fornøjelse skal gøre forsøg på at få finansministeren med til en besigtigelse deroppe, men når jeg ville foretage en besigtigelse, var det jo ikke for bare at få lejlighed til en rejse, men det var for at få en realitetsbehandling af problemet, hvad jeg, efter at jeg havde været minister, forsøgte at bevæge den da siddende regering til. Derfor har jeg en vis interesse i på den givne foranledning at se nærmere på hele dette problem. Det er jo nemt at stille forslag om både ditten og datten uden at have undersøgt tilstrækkeligt, hvad der er mulighed for.

Det ærede medlem interesserer sig jo også for Hanstholm havn. Et par af bygningerne sorterer under vandbygningsvæsenet, og to af dem står for tiden tomme, såvidt jeg ved — det siger jeg med forbehold, idet vandbygningsvæsenet ikke sorterer under forsvarsministeriet. De står tomme — her må jeg igen tage forbehold, fordi vandbygningsvæsenet sorterer under et andet ministerium — fordi man bl. a. er bekendt med, at det ærede medlem hr. Fibiger og andre interesserer sig for havnespørgsmålet i Hanstholm, og hvis man skal i gang med en løsning af dette, kan man eventuelt få brug for nogle barakbygninger

til de arbejdere, som skal beskæftiges med havneanlægget. Hvorvidt der, inden afgørelsen derom falder, kan træffes en afgørelse om anvendelse af disse bygninger, kan jeg ikke sige noget om, det må afgøres af ministeriet for offentlige arbejder. Men hvad angår de bygninger, som sorterer under forsvarsministeriet, er der — som det fremgik af de oplysninger, jeg har givet her — i vid udstrækning truffet foranstaltninger til, at bygningerne og ligeledes barakanlæggene kan blive brugt. Hvorvidt vi kan anvende dem på anden måde i den kommende tid, tør jeg ikke på nærværende tidspunkt tage stilling til. Men jeg er som sagt villig til ved lejlighed sammen med mine rådgivere at undersøge nærmere, om der er mulighed for en anvendelse som den, det ærede medlem har peget på.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Edel Saunte* til justitsministeren.

Vil justitsministeren tage initiativet til en ændring af retsplejelovens § 495, således at gennemførelse af domme og kendelser m. v. vedrørende udlevering af børn kommer til at ske på anden måde end ved fogeden?

Edel Saunte: Offentligheden opskræmmes af og til af avisartikler om fagedforretninger, ved hvilke børn udleveres enten endeligt til den af forældrene, som skal have forældremyndigheden, eller til besøg. Det må erkendes, at nogle af disse beretninger er ret dramatisk prægede og måske skyder over målet, men vi, der arbejder med sagerne, ved, at de ofte er overordentlig triste. Det gør et meget dybt indtryk på børn at opleve en sådan fagedforretning. I mange tilfælde må fogeden eller de, der bistår ham, rent korporligt slæbe børnene, som stritter imod alt, hvad de kan, ind i en vogn.

Jeg tror, at vi i Danmark har en meget uheldig fremgangsmåde, og at det vil være muligt at finde en anden. Den direkte faged-

[Edel Saunte.]

forretning er hjemlet i vor retsplejelov. Andre lande er gået andre veje. Nogle lande går den vej, at de pålægger en dagmulkt, som den skal betale, der nægter at efterkomme dommen eller besøgsresolutionen eller den kendelse, som ligger til grund for sagen. Det har mange gange vist sig, at en sådan økonomisk byrde, som en stadigt stigende dagmulkt er, får folk til at rette sig efter loven. Andre lande går den vej, at de rejser en straffesag for foragt for domstolen, når vedkommende nægter at opfylde en dom, der drejer sig om udlevering af et barn.

Jeg tror, det var værd at overveje en ændring af vor retsplejelov, så vi blev fri for disse fagedforretninger og kunne få gennemført udlevering af et barn, hvad enten det nu er en endelig udlevering eller en besøgsudlevering, uden de oprivende scener, der nu finder sted, og jeg vil gerne spørge den højtærede justitsminister, om man har overvejet disse problemer i ministeriet, og om man eventuelt vil være villig til at nedsætte et udvalg til drøftelse af en ændring af retsplejeloven på dette område. Jeg ved, at Københavns overpræsident, som har en rig personlig erfaring på dette område, engang har stillet forslag til ministeriet om indførelse af dagmulkt.

Justitsministeren (Hans Hækkerup): Hvor der ved en skilsmisse- eller separationsdom eller ved en administrativ afgørelse er truffet bestemmelse om, at den ene af et barns forældre alene skal have forældremyndigheden over barnet, og hvor den anden af forældrene har barnet hos sig og ikke godvilligt vil udlevere det, fremkommer det meget vanskelige problem, hvorledes man bedst kan få barnet overgivet til den af forældrene, som efter afgørelsen skal have det.

Efter gældende ret kan forældremyndighedens indehaver på grundlag af den trufne afgørelse begære fogedens bistand til at få udleveret barnet til sig under en såkaldt umiddelbar fagedforretning. Denne fremgangsmåde sigter umiddelbart mod det ønskede resultat, nemlig at få barnet overgivet til den af forældrene, som skal have det, men fremgangsmåden har den uheldige side, at den i tilfælde, hvor det ikke lykkes fogeden at få overtalt vedkommende part

til at udlevere barnet godvilligt, kræver, at fogeden om fornødent skal tage barnet og overgive det til den af forældrene, som skal have det. Det er indlysende, at en sådan fremgangsmåde let kan medføre optrin, som vil præge sig dybt i barnets sind.

Jeg forstår derfor udmærket, at man rejser det spørgsmål, om der ikke kan findes en bedre måde at få gennemført de nævnte afgørelser på, og jeg vil også gerne selv medvirke til at indføre en bedre fremgangsmåde, såfremt dette er muligt.

Den fremgangsmåde, som oftest er foreslået anvendt i stedet for den umiddelbare fagedforretning, går ud på, at den modvillige fader eller moder skal kunne pålægges mulkt eller eventuelt straffes med frihedsstraf, hvis han eller hun ikke godvilligt efterkommer den trufne afgørelse og udleverer barnet. På forhånd er jeg i tvivl om, hvorvidt en sådan fremgangsmåde vil være bedre end den nuværende. Er den modvillige af forældrene i stand til at betale de pålagte mulkt, vil han ved at gøre dette kunne beholde barnet hos sig, og hvis mulktene bliver sat så højt, at de ikke kan betales og derfor må afsones, eller hvis der træffes bestemmelse om, at den modvillige af forældrene skal hensættes i hæfte eller fængsel, vil resultatet i disse sager sikkert blive, at den modvillige må afhentes med magt — det bliver ganske vist ikke af fogeden, men af politiet. I sådanne situationer, hvor der vel ikke er tale om at tage barnet fra dets fader eller moder, men derimod om at fjerne faderen eller moderen fra barnet og hjemmet, vil der også kunne forekomme optrin, som barnet aldrig vil glemme.

Man vil måske gøre gældende, at alene truslen om, at dagmulkt kan pålægges, eller at der kan blive tale om hæfte eller fængselsstraf, vil være nok til, at den modvillige af forældrene vil opgive sin modstand og godvilligt udlevere barnet. Det kan være rigtigt i nogle tilfælde, men i mange andre vil truslen næppe være tilstrækkelig. Man må ikke glemme, at det her drejer sig om sager, hvor følelserne spiller en meget stor rolle.

Hidtil har jeg talt om tilfælde, hvor den ene af forældrene har fået tillagt forældremyndigheden over barnet og skal have det udleveret til sig, men de samme vanskelig-

[Justitsministeren.]

heder opstår i en anden situation, nemlig når myndighederne har tillagt den af forældrene, som ikke har fået forældremyndigheden, samkvensret med barnet, altså ret til at være sammen med barnet på visse nærmere fastsatte tidspunkter. Hvis den pågældende ikke kan få barnet udleveret til de fastsatte tider, må han ifølge nogle af Højesteret trufne afgørelser begære fogedens bistand til at få barnet udleveret.

Med hensyn til de umiddelbare fogedforretninger vil jeg iøvrigt i denne forbindelse gerne oplyse, at det heldigvis kun er sjældent, at nogen magtanvendelse bliver nødvendig. Normalt bruger fogeden at kalde forældrene op til et møde hos sig og der forklare dem, hvad følgerne af fortsat modstand vil blive, og det lykkes ham da ofte at få bevæget parterne til at respektere den trufne afgørelse. Lykkes det ham ikke, bruger man nogle steder at bede en repræsentant for børneværnet om at deltage i fogedforretningen for yderligere at sikre, at forretningen sker under behørig hensyntagen til barnets tarv.

Efter den givne anledning har vi nu i ministeriet taget spørgsmålet op for at søge at finde frem til en bedre fremgangsmåde end den nuværende.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Hans Hansen (Rørby)* til indenrigs- og boligministeren.

Agter den højtærede indenrigs- og boligminister at gribe ind overfor den forringelse af boligreserven, som nedrivningen af de mange huse i Mozarts haveby efterhånden vil skabe?

Hans Hansen (Rørby): Når jeg har ønsket at give den højtærede indenrigs- og boligminister lejlighed til at besvare et spørgsmål angående et efter min mening mærkeligt forhold ude i Mozarts haveby, er det, fordi spørgsmålet har været rejst i dagbladene og optager sindene meget stærkt derude. Jeg har været ude for at undersøge berettigelsen af de klager, der har været rejst, og jeg må sige, at det er mærkelige forhold. Såvidt jeg kan skønne, skal man ifølge de kontrakter, jeg har set, nedrive gode, beboelige huse, huse, der er blevet til gennem en årrække.

Oprindeligt var det en losseplads, som kommunen gav tilladelse til at bebygge med sommerboliger, men efterhånden blev det muligt at bygge til helårsbeboelse, og der blev kamp om at fremstille de kønneste og bedste huse.

Om der er spekuleret eller der er sket misbrug på grund af bolignøden, så man har solgt til højere priser end nødvendigt, skal jeg ikke kunne konstatere, men i alt fald er det givet, at bestemmelsen efter kontrakten lyder: hvis en mand flytter fra sit hus, skal han rive det ned og planere pladsen. Jeg synes, det er hårdt — i hvert fald i en tid, da der er stor bolignød og trang til nye huse — at man udsteder dekret om, at man skal rive huset ned og planere pladsen, hvis man flytter derfra. Det ville være det samme som, at man forbyder brugen af ild for at undgå ildebrand. Naturligvis kan der ske misbrug, men man har også fra myndighedernes side mulighed for at begrænse den overpris, der rimeligvis tages, hvis en beboer finder en afløser.

Jeg finder, at det er meget uheldigt, at man netop i en tid som denne direkte forringer den boligreserve, der er så hårdt brug for. Derfor vil jeg gerne spørge den højtærede indenrigs- og boligminister, om han agter at gribe ind og forhindre nedrivningen af disse beboelige huse.

Indenrigs- og boligministeren (Kjærbo):

Det ærede medlems spørgsmål vedrører en bebyggelse omfattende omkring 80 huse af primitiv karakter på et areal ved Sydhavnen i Københavns kommune. Det pågældende areal tilhører kommunen og er af denne bestemt til industribebyggelse.

De vanskelige boligforhold gennem mange år har medført, at der på nogle af kommunens arealer, som er udlejet til kolonihaver, findes huse, som benyttes til beboelse hele året, og ved sådanne arealers overgang til bebyggelse har kommunen stået overfor, at beboerne i disse huse ikke kunne skaffe sig nogen anden bolig.

Disse vanskeligheder medførte, at kommunen for nogle år tilbage besluttede som en rent midlertidig nødforanstaltning at benytte arealet i Sydhavnen til at komme sådanne helårsbeboere i de opsagte kolonihaver til hjælp. De pågældende fik adgang til midlertidigt at flytte deres huse fra den

[Indenrigs- og boligministeren.]

nedlagte kolonihave hen til en lod på det her omhandlede areal. Hele ordningen hviler nu på en overenskomst mellem kommunen og en sammenslutning af beboerne. Ordningens karakter af en rent midlertidig nødforanstaltning til hjælp for opsagte helårsbeboere i kommunens kolonihaver er fra kommunens side understreget gennem overenskomstens bestemmelser. Kun sådanne opsagte haveejere kunne blive lejere af lodder på arealet, og kommunen forbeholdt sig ret til i tilfælde af ledighed på lodderne at anvise andre nødstedte haveejere til disse. Når en lejer opnår anden bolig og derfor vil fraflytte huset, skal han fjerne det og ryddeligøre lodden. Kommunen kan til enhver tid opsige lejemålet om hele arealet, og forlange dette rømmet med 3 måneders varsel.

Den bebyggelse, som i dag findes på arealet, består for en meget væsentlig del af de tilflyttede huse fra nedlagte kolonihaveområder. Ved siden heraf findes nogle huse, som beboerne af lodden senere selv har opført — et forhold, som kommunen har tolereret — ligesom de flyttede huse for en dels vedkommende er blevet forbedret i forskellige henseender. For bebyggelsen som helhed gælder det imidlertid, at husene, der er af meget primitiv karakter, ikke yder forsvarlig beskyttelse mod kulde, og at manglen på ordnede afløbsforhold for en så stor bebyggelse rummer en betydelig sundhedsmæssig fare. Efter karakteren af den pågældende bebyggelse kan husene ikke anses for omfattet af forbudet mod nedrivning af beboelsesbygninger.

Kravet om fjernelse af huse er hidtil kun rejst overfor lejere, der selv har besluttet at fraflytte huset. Når kommunen i et sådant tilfælde mener at måtte fastholde kravet om husets fjernelse, skyldes dette udover at sikre muligheden for arealets overgang til dets fremtidige anvendelse til industribebyggelse tillige ønsket om, at husene ikke gøres til genstand for handel og letsindige købere derved udsættes for at lide tab.

Forholdet er det, at kommunens krav om, at brugerne ved fraflytning fjerner husene, støttes på den aftale, kommunen som grundejer har truffet med beboerne. Denne aftale og kommunens administration af aftalen

er efter min mening et rent kommunalt anliggende, som jeg ikke kan anse mig for berettiget til at gribe ind i.

Hermed sluttede spørgsmålet, og spørgetiden var dermed til ende.

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til lov om ændring i lov nr. 171 af 31. marts 1953 om valg til folketinget. [Af Hans Hansen (Rørby) m. fl.].

Valgt blev: *Holger Eriksen, Nina Andersen, Ditlevsen, Andreas Hansen, M. Larsen, Lars M. Olsen, Edel Sawnte, Harald Nielsen, Jens Chr. Christensen, N. Chr. Christensen, Arnth Jensen, Thorkil Kristensen, Poul Sørensen, Jørgen Jørgensen (Ullerup), Aksel Møller, Steen og Hans Hansen (Rørby).*

Derpå foretoges:

Tredie behandling af forslag til lov for Færøerne om borteblevne.

(Anden behandling findes i tidenden sp. 512).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Lovforslaget
vedtoges enstemmigt med 114 stemmer.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Jeg skal lade den følgende sag på dagsordenen udgå.

Man gik altså til:

Første behandling af forslag til lov om forlængelse af byggestøttelovgivningen.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 77; fremsættelsen findes i tidenden sp. 461).